Mezioborová problematika znalecké specializace „Sebeobrana a použití zbraně“

Interdisciplinary Issue of Expert Specialization “Self-defense and use of Weapons”

Zdeněk Maláník*

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky, Zlín

Abstrakt

Článek pojednává o problematice interdisciplinární znalecké specializace Sebeobrana a použití zbraně, která je stále více využívána orgány činnými v trestním řízení. Autor demonstruje základní problematiku mezioborových průsečíků specializace a obvyklé formy jejich výsledků, včetně přínosu specializace pro vyšetřovatele, obhájce, státního zástupce a soudce. V článku jsou uvedeny rozšířené mýty spojené s terminologií sebeobrany, profesní obrany a exaktního přístupu. Autor prezentuje racionální základy specializace a příčiny rozdílného přístupu orgánů činných v trestním řízení k ní. Článek byl prezentován na konferenci ExFos 2018.

Klíčová slova: sebeobrana, profesní obrana, použití zbraně, znalecká specializace, orgány činné v trestním řízení.

Abstract

The article deals with the issue of the interdisciplinary expertise of self-defense and the use of weapons, which is increasingly used by law enforcement authorities. The author demonstrates the basic issues of interdisciplinary intersections of specialization and the usual forms of its results, including the contribution of specialization for investigators, lawyers, prosecutors and judges. The article lists extended myths associated with the terminology of self-defense, professional defense, and exact access. The author presents the rationale of the specialization and the causes of the different approaches of the law enforcement bodies. The issue was presented at the ExFos 2018 conference.

Keywords: self-defense, professional defense, use weapons, court expert, authorities in criminal proceedings.

1. ÚVOD

Začátkem dvacátého prvního století nastalo výrazné uznání potřeby znalecká specializace v oblasti sebeobrany. Gradoval rozvoj informovanosti o problematice sebeobrany v občanském prostředí, potažmo v prostředí právním, včetně orgánů činných v trestním řízení. Sebeobrana se stala součástí života řádných občanů, kteří tak přispívají lidské a osobní bezpečnosti, a proto nepřenechávají tuto oblast jen státu. Stejně tak profesní obrana se stala součástí výcviku profesních sborů státu nebo zaměstnanců komerční bezpečnosti. Tento pozitivní rozvoj je podpořen společenským a právním prostředím. Orgány činné v trestním řízení byly postaveny před realitu velmi dynamického rozvoje bojových umění, bojových sportů a v posledních letech i bojových systémů. Část občanské veřejnosti a profesních sborů se této problematice intenzivně věnuje. Přes uvedený pozitivní fakt však množství lidí tuto problematiku vnímá jen cestou různých médií a s tím souvisí přebírání mýtů, různých polopравd i lží. Tomuto vlivu mýtů nejsou uchráněny ani orgány činné v trestním řízení. Znalecká specializace v oblasti sebeobrany či profesní obrany se ukázala jako potřebná.

Sebeobrana je více předmětový obor, prolínající vybrané exaktní vědní disciplíny což sebou přineslo také novou terminologii. Souviselo to s rozvojem informovanosti o problematice sebeobrany v občanském prostředí, potažmo v prostředí právním a právním, včetně orgánů činných v trestním řízení. Právě při soudním řízení jsou dobře vidět problémy s terminologií obrany, intenzitou použití techniky, s jejím gradováním nebo s možným provedením techniky. Jedním z podstatných faktorů je velmi rozšířený pocit či názor, že je specializace obrany u zmíněných profesí v potřebné míře zvládnuta a obvykle není k řešení případu potřeba znalce. Na základě praktických zkušeností se ukázalo jako vhodné o souvisejících oborech se zmíněnou znaleckou specializací, pojednat.

2. MEZIOBOROVÉ PRŮSEČÍKY SPECIALIZACE „SEBEOBRAA“

Sebeobrana, včetně profesní obrany má 2 hlavní znaky. Z větší nebo menší části jde o vědu exaktní (využívá závěrů exaktních vědních disciplín) nebo ne. Hlavně v části charakteristik trvání

střetu, intenzity, účinnosti aj., jsou využívány výsledky ze situací a případů, které se již staly. Specializace „Sebeobrana“ se opírá o 9 základních disciplín (viz obr. 4) a o dílčí závěry mnoha dalších exaktních věd.

2.1 Terminologie související se znaleckou specializací

Jedná se o terminologii, upřesňující problematiku sebeobrany, profesní obrany a používané techniky beze zbraně, s obrannými prostředky a se zbraněmi. [9]

2.1.1 Obrana a ochrana

Z hlediska znalecké specializace sebeobrana, včetně soudobých souvisejících znaleckých specializací, je vhodné zmínit termín **obrana** a **ochrana**. Hlavní podstatou obrany je aktivní působení na útok, např. blokováním či protiútokem. Naproti tomu podstatou ochrany je pasivní čelení útoku, např. využitím balistické přílby. Ze strategického (preventivního) hlediska je v rámci ochrany připravena nebo realizována obrana. Z operačního hlediska (blízké budoucnosti) se může dominance obrany a ochrany střídát. Z hlediska taktického (momentálního řešení situace) je v rámci obrany realizována ochrana. Jako druhy obrany realizované jednotlivcem jsou respektovány termíny **sebeobrana** a **profesní obrana**¹⁾. Geneze těchto druhů obrany začíná pochopitelně **sebeobranou** člověka – jedince a to hlavně z důvodu ochrany či obrany sebe, svých blízkých, svých zájmů a hodnot. S rozvojem

společnosti postupně dochází k většímu nebo menšímu předávání obrany (také ochrany) specialistům nebo profesionálům. Tím došlo ke vzniku **profesní obrany**. V rámci profesní obrany profesionálové brání zájmy a hodnoty někoho jiného, zpravidla zaměstnavatele. V rámci profesní obrany bylo z důvodů specializace a odlišných cílů či podmínek potřeba stanovit rozdělení na **obranu státu** a na **komerční obranu**. Hlavní rozdíly mezi obranou státu a komerční obranou spočívají v cílech, ohodnocení a v právním prostředí. Na základě tohoto rozdělení dochází k **výrazné diferenciaci** mezi profesní obranou a sebeobranou z důvodu potřebného rozsahu znalostí či dovedností obránce. Profesionál, obvykle ve stejnokroji, je nucen ovládat techniku preventivního chování, stanovené postupy jednání v obranné situaci, techniku eliminace útoku, zadržení, transportu a předání útočníka. Kdežto obránci – „běžnému“ občanu, stačí útočníka jen donutit k zanechání útoku nebo jej zahnat. Další detaily jsou vyjádřeny na obr. 1.

Sebeobrana a profesní obrana má **3 zákonitosti** (postuláty) na základě kterých mohou být naplněny jejich cíle. Je to **právo na obranu** z hlediska podpory právních norem. Dále je to účinnost obrany, která musí být účinnější než útok, aby měla význam. A **odpovědnost útočníka** za své jednání, které kdyby nerealizoval, nic z toho by se nemohlo stát. Bez kterékoliv z uvedených zákonitostí by obrana mohla fungovat jen stěží.

2.1.2 Sebeobrana a profesní obrana

Sebeobrana (dále jen SeO) je souhrn preventivního chování a obranného jednání k eliminaci útoku jiných lidí, vedenému primárně na zájmy chráněné zákonnými normami a to v souladu s právním a společenským prostředím České republiky. Primární

¹⁾ V policejním, ale i právním prostředí jsou ještě používány věcně překonané termíny jako „profesní sebeobrana“ (chybné prolínání cílů) nebo „boj zblízka“ (nelze přesněji definovat cíl, jeho formy a metody).

Obr. 1 Druhy obrany (vlastní zdroj).
Fig. 1 Types of Defense (own source).

motivací k sebeobraně je obrana svých zájmů (viz obr. 1) z hlediska vztahu, citu, vlastnictví, spravedlnosti apod. V sebeobraně obvykle útočník vede útok přímo na obránce a v mnohem menší míře na obráncovy hodnoty, ke kterým má citový či vlastnický vztah nebo je k hodnotám loajální.

Sebeobránná situace je charakteristická zpravidla bezprostředně hrožícím nebo trvajícím protiprávním útokem útočníka (jiného člověka) na zájmy obránce, které jsou chráněny zákonnými normami, např. život, zdraví, svoboda, majetek a čest.

Profesní obrana (dále jen PrO) je souhrn preventivního chování a obranného jednání k eliminaci útoku jiných lidí vedeného primárně na zájmy zaměstnavatele, které jsou chráněny zákonnými normami a to v souladu s právním a společenským prostředím České republiky. Primární motivací k profesní obraně je obrana zájmů (viz obr. 1) z hlediska finanční, materiální, společenské a podobné prestiže zaměstnance. To však nevylučuje i osobní vztah k profesi z hlediska boje proti kriminalitě, za spravedlnost, víru v systém, obranu vlasti atd. V profesní obraně útočník vede útok převážně na někoho nebo něco jiného, než na samotného pracovníka – obránce.

Situace profesní obrany je charakteristická zpravidla bezprostředně hrožícím nebo trvajícím protiprávním útokem útočníka (jiného člověka, lidí) na zájmy zaměstnavatele, které jsou chráněny zákonnými normami.

Útok je aktivní činnost člověka (lidí), vedená proti jinému člověku (lidem) a jeho zájmům s právním nebo protiprávním cílem. Útok má 3 fáze. Je to hrozba, průběh a ukončení. Útok je realizován formou střetného boje nebo přepadu.

Střetný boj je forma útoku. Je charakteristický tím, že útočník i obránce o sobě vědí a lze předpokládat realizaci útoku. Střetný boj může být zahájen metodou *výpadu* (provokování, testování atd.) nebo je zahájen *přímo*.

Přepad je forma útoku charakteristická tím, že obránce o útočnickovi neví nebo útok nečeká. Může být realizován 2 způsoby – přepadem *ofenzivním* (útočník se přesune k obránci) nebo *léčkovou* (útočník nechá vejít, či naláká obránce na místo přepadu).

Útočník je charakteristický aktivním jednáním proti obránci formou obvykle rychlého přibližování (postupem vpřed, proti obránci) a vstupování do „osobní“ zóny (kdy je problematická možnost obrany). Postup útočníka je většinou provázen agresivní komunikací (nadávky, urážky, řev, výzvy atd.), agresivním postojem (připraven k fyzickému boji), vulgárními, vyzývavými nebo agresivními gesty (symboly, náznaky úderů aj.), realizací útoku (střetný boj, přepad, beze zbraně nebo se zbraní) a snahou o dosažení cíle útoku (okrást, zbít, poškodit, znásilnit, zranit, zabít atd.). Útočník si vždy vybírá *cíl* útoku a zpravidla *první fázi* útoku, což jsou faktory jako místo, čas a způsob provedení útoku. Jen částečně řeší fázi průběhu útoku (intenzitu aj.) a jen málokdy závěrečnou fázi útoku (co bude s napadeným atd.). [9]

Obrana je aktivní činnost člověka (lidí), vedená proti útočícímu člověku (lidem), jehož útok směřuje proti zájmům obránce, které jsou chráněny zákonnými normami. Obrana může být realizována 3 způsoby – *protiútokem* (aktivní eliminace útoku, kdy už útok nemůže vzniknout), *blokováním* (dojde k ukončení útoku, ale ne k jeho eliminování, může tedy znovu, třeba bezprostředně, vzniknout), momentálním ústupem (k získání vzdálenosti, poziciční výhody, k přípravě obranných prostředků a zbraní atd.), kdy útok stále trvá, obvykle s následným protiútokem. O obranu nejde,

pokud obránce *uteče* (útok neřeší a ten může pokračovat), na obranu *rezignuje* (nechá útočníka útočit, bez ohledu na následky) nebo se *vzdá* (útočník dosáhne svého cíle, někdy bez dalšího útoku²⁾).

Obránce je charakteristický více či méně *aktivním* jednáním proti protiprávnímu útoku útočníka (útočníků) s cílem útok zmařit (aby již nepokračoval nebo nemohl pokračovat) a tím ubránit svoje (také blízkých i cizích lidí) zákonem chráněné zájmy (život, zdraví, svoboda, majetek, čest). Obránce realizuje cíl svojí obrany protiútokem a blokováním s využitím zbraní, ale i obranných prostředků nebo se brání bez nich.

Zadržení je typické pro oblast profesní obrany, ale v menším počtu případů i sebeobranu. Z hlediska zmíněné specializace jde především o omezení svobody *pohybu* (ukončení útoku či nevhodného chování) a obvykle i o narušení *tělesné integrity* (použitím zadržovací a transportní techniky). Zadržení se provádí *bezkontaktně* (hrozba, zamčení, zablokování aj.) a *kontaktně* (zadržovací a transportní technika) nebo kombinací uvedeného.

2.1.3 Další související terminologie

V policejní a právní oblasti jsou často používány další názvy související se sebeobranou nebo s profesní obranou. Nejčastěji jde o termín „hmat a chvat“ nebo „hmat a chvat sebeobranu“, případně termín „profesní sebeobrana“. Někdy je možno registrovat i jejich vzájemné kombinace.

Hmat je z výše uvedené souvislosti tlak nebo stisk pomocí ruky (rukou), jehož cílem je zastavit útok, způsobit bolest nebo omezit pohyb tak, aby útok nepokračoval nebo nemohl pokračovat. Hmat lze přirovnat k technickému prvku sebeobranu či profesní obrany. Pomocí „hmatu“ lze vytvořit podmínky pro další činnost, např. „zadržení“ atd.

Chvat je v této souvislosti kombinace techniky, jehož cílem může být zrušení útoku, nasazení pout, zadržení útočníka, odvedení útočníka atd. Chvat lze přirovnat ke kombinaci sebeobranu či profesní obrany.

Hmat a chvat sebeobranu je terminologická kombinace výše uvedeného, vyskytující se zpravidla v terminologii policie, v právní oblasti a v oblasti informačních médií. V tomto případě jde věcně jen o techniku a kombinaci techniky sebeobranu. Bohužel je tento termín používán hlavně v profesním prostředí policie, kde má oblast sebeobranu jen okrajový význam.

Profesní sebeobrana je termín, používaný v některých kurzech zaměřených na profesní obranu a při výcviku techniky profesní obrany. Věcně by šlo o upřednostnění obrany sebe, před stanoveným úkolem profesionála. To lze částečně respektovat při výcviku techniky, ale ne v praxi, kde je úkol primární záležitostí.

Zbraň je primárně zkonstruována k útoku na život člověka s cílem eliminovat tímto způsobem útok útočníka. Za zbraň lze v oblasti sebeobranu a profesní obrany obvykle považovat zbraň *palnou* (pistole, revolver, samopal, puška, brokovnice aj.) a zbraň *chladnou*. Chladnou zbraň může být pro výše uvedený účel zkonstruovaný nůž, dýka, mačeta, škrtildo atd. [9]

Zákeřná zbraň je primárně zkonstruována k útoku na život nebo zdraví člověka tak, aby svým vzhledem, konstrukcí a zpracováním byl v daném prostředí skryt její účel, reálný účinek nebo způsob působení [5] (viz obr. 2). Za zákeřnou zbraň lze považovat střelné

²⁾ Což není rozhodně pravidlem. Z praxe vyplývá, že kdo se vzdá, tomu útočník stejně ublíží.

Obr. 2 Zákeřná zbraň – střelící mobilní telefon [6].
Fig. 2 A Hidden Weapon – A Shooting Cell Phone [6].

nástražné zařízení (palná zbraň v předmětech denní potřeby, např. hodinky aj.), nůž ukrytý ve vycházkové holi, střelivo obsahující jed, kapsle s radiačním materiálem umístěná v sedáku auta, nástražné výbušné zařízení atd.

Obranný prostředek je primárně zkonstruován k útoku na zdraví člověka s cílem způsobit mu bolest, omezení pohybu nebo zranění, a tím eliminování útoku. Obranným prostředkem je např. expanzní zbraň na nábojky s paralyzující látkou (plynovka), obušek (teleskopický, tonfa), obranný sprej, elektrický paralyzátor, kovová pouta apod.

Ochranný prostředek je primárně zkonstruován k částečnému nebo úplnému eliminování útoku a to pasivním způsobem. V souvislosti se sebeobranou se obvykle jedná o *protiúderové* prostředky (přilba, chrániče rukou, holení, páteře aj.), *balistické* ochranné prostředky (balistická vesta, přilba, štít aj.), případně o *střelecké* ochranné prostředky (ochrana sluchu, ochranné brýle, rukavice atd.) a mnoho dalších.

Improvizovaný obranný prostředek nebo zbraň je jako obranný prostředek nebo zbraň (dle definice výše) použit předmět, primárně vyrobený ke zcela jiným účelům, než má obranný prostředek či zbraň. Jedná se o široké pásmo věcí, od různě velkého kamene až po jateční přístroj. Jako improvizovaný obranný prostředek je obvykle použita různá tyč, lak na vlasy, nádoba s vodou, atd. Jako improvizovaná zbraň je nezdědkou použit kuchyňský nůž, sekyra, lopata, baseballová hůl, kyselina, řetězová pila atd.

Obranný prostředek a zbraň se v *laickém prostředí* obvykle slučuje v jeden termín – zbraň. Termín „obrný prostředek“ je používán jen výjimečně, přičemž je namísto „obrný prostředek“ použit přímo název, např. sprej, obušek, paralyzátor atd. V *právním prostředí* není také obvykle termín „obrný prostředek“ používán. Mluví se jen o zbraní dle zákona č. 40/2009 Sb., § 118 Trestního zákoníku (Spáchání trestného činu se zbraní, jeho druhá část), tedy „... cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším“.

2.2 Hlavní oblasti znalecké specializace „Sebeobrana“

Mezi hlavní oblasti znalecké specializace „Sebeobrana“ patří teorie a praxe vědy o sebeobraně; materiály, konstrukce a použití obranných prostředků i zbraní; psychologie; anatomie; právo; komunikace; kvalitativní výzkum; balistika; další související disciplíny.

Obr. 3 Faktory ovlivňující řešení sebeobrané situace (vlastní zdroj).
Fig. 3 Factors influencing the solution of the self-defense situation (own resource).

Obr. 4 Hlavní oblasti znalecké specializace „Sebeobrana“ (vlastní zdroj).
Fig. 4 Principal areas of expert specialization „Self-defense“ (own resource).

Jako příklad z teorie vědy o sebeobraně lze uvést faktory, které ovlivňují řešení sebeobraně situace (situace profesní obrany), viz obr. 3. Podrobněji uvádí průřez hlavních oblastí znalecké specializace obr. 4.

3. FORMY A METODY ZÍSKÁVÁNÍ VÝSLEDKŮ

Formy a metody získávání výsledků ve znalecké specializaci Sebeobrana existují upřednostňované způsoby k tvorbě relevantních závěrů. Jedná se hlavně o metody, jejichž výsledkem je vizuální materiál, nejčastěji ve formě fotografie nebo série fotografií, viz obr. 5. Případně i video sekvence.

Provádí se znalecké experimenty, včetně různých druhů šetření a zkoušení. K tomu jsou využívány soudobé měřicí přístroje (např. laserový měřič vzdáleností, úhlů a pozice) viz obr. 6.

V podstatě při každém posuzování (tvorbě posudku) se není možné vyhnout zkoušení s respondenty k potvrzení jinak získaných výsledků, viz obr. 7. Návštěva místa samého (místa činu), je-li to možné, je nezbytností. V uváděné specializaci je dalším zdrojem informací konzultace s odborníky, kterými jsou cvičitelé sebeobrany, lékaři a trenéři. [7] Je velmi vhodné si udělat čas na konzultaci se zadavatelem posudku zvláště, jde-li o vyšetřovatele nebo advokáta. Často tak lze získat informace, které mají značný význam. Vzhledem k tomu, že specializace Sebeobrana, ale

Obr. 5 Relevantní způsoby střelby v posuzované situaci (vlastní zdroj).
Fig. 5 Relevant ways of shooting in the situation under consideration (own resource).

Obr. 6 Znáznornění nakloněné roviny v posuzované situaci (vlastní zdroj).
Fig. 6 Illustration of inclined plane in the situation under consideration (own resource).

Obr. 7 Zkoušení s respondenty (vlastní zdroj).
Fig. 7 Testing with respondents (own source).

i mnoho dalších, se dotýká důkazů a někdy je musí ze své odbornosti hodnotit, je nezbytné uvádět, podle čeho jsou důkazy hodnoceny. Jako vhodné se osvědčilo na závěr uvést, že veškerá posuzovaná problematika byla hodnocena striktně dle soudobých poznatků vědy o sebeobraně a z rozsáhlých praktických zkušeností odborníků na oblast sebeobrany u nás i v zahraničí.

4. ZÁVĚR

Vnímání problematiky sebeobrany i profesní obrany ve společenském a právním prostředí sebou přineslo spoustu nové terminologie. Orgány činné v trestním řízení byly postaveny před realitu velmi dynamického rozvoje bojových umění, bojových sportů a v posledních letech i bojových systémů. Značné procento lidí vnímá problematiku obrany jen cestou médií a s tím souvisí přebírání mýtů, polopravd i lží. Tomuto vlivu nejsou uchráněny ani orgány činné v trestním řízení. Právě při soudním řízení je dobře vidět problémy s terminologií obrany, intenzitou použití techniky, s jejím gradováním nebo s možným provedením techniky. Situace se postupně lepší u policejních vyšetřovatelů, což lze jen s výhradami říci o značné části advokátů, státních zástupců i soudců. Příčinou je značně rozšířený pocit, že specializaci obrany orgány činné v trestním řízení přirozeně ovládají. Za hlavní pojmy můžeme považovat obranu a ochranu. Podstatou obrany je aktivní působení na útok, např. protiútokem. Naproti tomu podstatou ochrany je pasivní čelení útoku, např. využitím protiúderového štítu. Hlavními druhy obrany jsou respektované termíny **sebeobrana** a **profesní obrana**. Geneze obrany v tomto smyslu začíná sebeobranou člověka a to z důvodu ochrany sebe, svých blízkých, svých zájmů a hodnot. S rozvojem společnosti dochází k většímu nebo menšímu předávání obrany profesionálům. Tak vznikla profesní obrana, v jejímž rámci profesionálové brání výhradně zájmy a hodnoty svého zaměstnavatele. Profesní obrana je dělena na **obranu státu** a na **komerční obranu**. Rozdíl mezi nimi spočívá v cílech, ohodnocení a v právním prostředí. Mezi profesní obranou a sebeobranou je výrazný rozdíl v potřebném rozsahu znalostí a dovedností obránce. Profesionál je nucen ovládat techniku preventivního chování, dodržovat stanovené postupy jednání v obranné situaci, techniku eliminace útoku, zadržení, transportu a předání útočníka. Obránci – „běžnému“ občanu, stačí útočníka jen donutit k zanechání útoku [5]. Pro orgány činné v trestním řízení je důležité definovat běžně rozšířené a používané termíny s důrazem na útok a obranu, útočník a obránce, bojové umění, bojový sport, bojový systém, včetně 12 druhů techniky

bez obranných prostředků a zbraní. Druhy techniky jsou dále spojovány do kombinací techniky a tyto kombinace jsou spojovány do řešení sebeobránných situací a situací profesní obrany. Značný význam má také obsah termínu „obránný prostředek“ a „zbraň“. Jejich rozdíl tkví především v primárním způsobu, pro který byly vyrobeny. V rámci profesního, společenského i právního prostředí jsou používány více nebo méně obsahově podobné termíny. Právě jejich sjednocení je podstatné pro práci specialistů a orgánů činných v trestním řízení.

5. LITERATURA

- [1] BRANCA, A. F. *The law of self defense: the indispensable guide for the armed citizen*. 2nd ed. Maynard MA: Law of Self Defense, 2013. ISBN 978-098-8867-703.
- [2] JANČÍK, M., SVOBODA, J. Zadržení v podmínkách PKB z hlediska legislativy. LUKÁŠ, L. *Bezpečnostní technologie, systémy a management IV.: teorie a praxe ochrany majetku a fyzické bezpečnosti*. VerBuM, Zlín, 2014, 217–226. ISBN 978-80-87500-57-6.
- [3] JANKOVÝCH, R., MAJTANÍK, J. Index of sniper's shooting capability. *Advances in Military Technology*, 2006, 1(2), s. 67–76. ISSN 1802-2308.
- [4] JUŘÍČEK, L. a kol. *Ranivá balistika: Technické, soudnělékařské a kriminalistické aspekty*. KEY Publishing, Ostrava, 2017, 614 s. ISBN 978-80-7418-274-7.
- [5] KARÁSEK, D. Znalec v praxi. *Speciál č. 9 Střelecká revue: Braňte se! Skutečné případy a jejich právní posouzení*. 1. Pražská vydavatelská společnost, s.r.o., Praha, 2016, 1(1/2016), 78–81. ISSN 978-80-7250-765-8. Dostupné z: www.streleckarevue.cz
- [6] KOMENDA, J., MALÁNÍK, Z. *Zákeřné zbraně*. Josef Tůma, Brno, 2002, 175 s. ISBN 80-902-5659-7.
- [7] KONEČNÝ, A. *Rychlost reakce v sebeobraně*. 2007. Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2007, 150 s.
- [8] MALÁNÍK, Z. Specializace sebeobrany a použití zbraně z hlediska orgánů činných v trestním řízení. In: *ExFoS 2017 Expert Forensic Science 2017: XXVI. mezinárodní vědecká konference Soudního inženýrství. Sborník příspěvků*. Vysoké učení technické v Brně, Ústav soudního inženýrství, Brno, 2017, 46–56 [cit. 2017-01-28]. ISBN 978-80-214-5459-0. Dostupné z: www.exfos.cz.
- [9] MALÁNÍK, Z. Problematika terminologie ve znalecké specializaci. In: *IV. mezinárodní konference Bezpečnostní technologie systémy a management*, 15. - 16. 11. 2017, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky, Ústav bezpečnostního inženýrství. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Zlín, 2017, s. 1–7. ISBN 978-80-7454-696-9. Dostupné z: www.btsm.utb.cz.

Správná citace:

MALÁNÍK, Z. Mezioborová problematika znalecké specializace „Sebeobrana a použití zbraně“. *Soudní inženýrství*, 2018, 29(4), 49–55. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2018.4.49>. ISSN 1211-443X.